

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Kristina Ohlsson
ISBRYTARE

Copyright © Kristina Ohlsson 2021

Published by agreement with Salomonsson Agency

Translation Copyright © 2023 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04952-7

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

**KRISTINA
OLSON**

VATRA I LED

Prevela Jovana Ranković

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2023.

Prvi sneg nije pao sve do kraja druge nedelje adventa. Lutajuće pahulje lagano su pokrivala Hoveneset. A onda, kao da je hladnoća zahvatila čitavo mestašće. Za Novu godinu je led u fjordovima i uvalama bio debeo, i po prvi put nakon ko zna koliko godina moglo se klizati po Klevećilenu kod kampa u zalivu Johanes.

Svi su cenili to što su mogli da klizaju. I deca i odrasli jurili su tamo-amo po ledu. Bio je to fantastičan prizor. Sunce je sijalo sa jarkoplavog zimskog neba i ogledalo se u strmim, snegom pokrivenim mutoniranim stenama koje su se uzdizale oko uvale.

Meštani Hoveneseta rekli su da je prošlo mnogo godina otkako su doživeli tako upornu hladnoću. Napokon prava vučja zima. Neki su se sećali zima toliko hladnih da bi se more zaledilo, a led se protezao sve do Holea izvan Kungshamna. Možda će i ovoga puta doživeti nešto slično.

Neko ko je zaista cenio i klizanje i hladnoću bio je takozvani Stokholmac. Čovek sa neverovatnim imenom, Avgust Strindberg, živio je u Hovenesetu već skoro pola godine, ali su ga i dalje nazivali pridošlicom.

Niko nije verovao u uspeh njegove prodavnice polovne robe u staroj zgradi pogrebnog preduzeća u Kungshamnu. Naročito nakon svih onih užasa tokom jeseni. Ali ipak je sve dobro prošlo. Prodavnica je uspešno počela sa radom i činilo se da će se zadržati na zapadnoj obali.

Možda je sam Stokholmac učinio da se stvari tako odigraju. Bilo je nečega u njegovoj skromnoj, mirnoj pojavi što je u ljudima budilo nežnost. Nekakva lakovernost u kombinaciji sa britkim intelektom i imenom koje je sa sobom nosilo odgovornost. Njegovo prisustvo oživelo je zajednicu. Bio je pun hrabrosti i ideja.

A umeo je i da kliza. Avgust se stoga prvi usudio da stane na Klevećilen kada se voda zaledila, a takođe je i prvi upozorio ostale kada je led, nakon nekoliko dana toplijeg vremena, postao nebezbedan.

Što ih nije sprečilo da još neko vreme klizaju, jer je led svakako bio tu, a i zašto bi Stokholmac najviše znao o ledu?

Tako se dogodilo da je neko od meštana Hoveneseta završio u hladnoj vodi. Većina je već bila otišla kućama – samo je nekoliko mladih skinulo klizaljke i sedelo kraj leda.

Čuli su šta se dešava, pre nego što bi videli.

Isprva – krckanje leda i raspršivanje nade.

Zatim – užasnuti krik žene koja je završila u vodi. Samo jedan. Glasan i oštar.

A onda je postalo tiho. Tako zastrašujuće tiho.

Ali ne zadugo. Jer su mladi na klupi shvatili da ozbiljnije nije moglo biti. Ili sad, ili nikad. Jedan od njih pozvao je pomoć, dok je drugi, bosonog, zakoračio na led.

Zatim su začuli reski smeh iz pukotine u ledu.

„Stojim!“, poviče žena. „Stojim na tlu.“

Takvu bi priču ljudi neumorno prepričavali iznova i iznova.

Imala je sve: neizvesnost, strah i srećan kraj.

Ipak, ljudi su nakon toga zazirali od leda. U nedelji koja je usledila, na Klevečilenu nije bilo žive duše na klizanju. Nastupilo je za nekoliko stepeni toplije vreme, te je i sneg počeo da se topi.

Ali onda se vreme ponovo promenilo.

Iz dana u dan vraćala se hladnija temperatura i sneg je ponovo počeo da pada. Led se zacelio i ojačao. Nije ostalo nikakvih tragova nezgode. Kako su dani prolazili, tako su se bezbednije osećali oni koji su ponovo žudeli za klizanjem.

Ovoga puta led se održao.

Idila se obnovila.

Barem na Klevečilenu.

Ali, u jednoj od kuća u Hovenesetu, rastao je očaj. Vreme je prebrzo proticalo, a tajni je bilo previše. A sa tajnama je došla i samoća.

Nešto se moralo učiniti.

Nije bilo vremena za čekanje.

NOĆ IZMEĐU 25. I 26. JANUARA

Da nisam zaboravio da zaključam?

Buka na krovu probudila je Aksela Enboma. Zvuk kada je teška masa snega i leda skliznula niz krov bio je nepogrešivo prepoznatljiv. Zazvučalo je kao uznemireno naricanje i moglo je uplašiti i najtrezvenije. Krivi su bili crepovi. Jednog dana trebalo bi da se pozabavi tim problemom, ali to mora da sačeka. Aksel je bio čovek koji je zapravo imao daleko veće probleme od krova koji nije podnosio sneg. O tome je vrlo malo govorio, ali to probleme nije umanjivalo.

Sposobnost delovanja, pomislio je. Moram da pokažem sposobnost delovanja.

A onda je to i učinio.

Trepnuo je nekoliko puta, pokušavajući da izoštri pogled i misli.

Šta bi tek bilo da je uspeo da zaspi.

Pretpostavio je da ga je šok umirio. Šok izazvan onim što je učinio.

Bio je jedan sat. U kući je bilo potpuno tiho, kao i u čitavom Hovenesetu.

Nikada ne bi ni pomislio da bi se to dogodilo.

Samo da je uspeo u svojoj nameri. Verovatno sa time ne bi mogao da živi. Sa time da mora ponovo učiniti isto.

Aksel se pridiže u krevetu. Svaki pokret postao je tako prokleta trom. Odbio je da proslavi svoj osamdeseti, a zatim i osamdeset peti rođendan. Šta bi i slavio? To što je vreme proticalo i proticalo, a on nije uspevao da ga ispuni?

Ne, hvala.

Aksel nije želeo da bude u centru pažnje – to je prepuštao drugima.

Upravo su ga u tim kasnim satima zglobovi boleli više nego obično. Leđa su mu bila ukočena, a vrat upaljen. Takav je osećaj bio – kao da ga je neko zapalio.

Aksel rukom protrlja područje koje ga je bolelo.

Za tri nedelje napuniće osamdeset šest.

Ni taj dan nije želeo da slavi.

Krov i sneg utihnuse. Iznenada se tama zgusnula. Aksel je uvek spavao sa podignutim roletnama. Pas čuvar u njemu nije želeo da ih spušta. Tako se Deniz izrazio.

„Treba da mi bude drago što uopšte spavaš“, govorila je. „Ti, koji se toliko bojiš da neпустиš nešto.“

Ona je drugačije razmišljala. Verovala je da ima sve vreme sveta. A onda je preminula prva, mnogo godina ranije nego što bi bilo ko očekivao.

„Bestraga“, izgovorio je Aksel onog užasnog dana kada su saznali da ima ALS*, najokrutniju bolest od svih.

Imala je samo pedeset pet godina. A on sedamdeset. Godinu dana kasnije – preminula je.

Kako preživeti gubitak velike ljubavi svog života?

Aksel to tada nije znao, a nije znao ni sada.

Sam taj brak bio je visokorizična odluka koja ga je koštala odnosa sa čitavom porodicom.

„Kako sam mogao da budem toliko glup da te ohrabrim kada si počeo da pričaš o preseljenju u Čikago?“, zagrmeo je njegov otac kada je čuo za vezu. „Trebalo je da znam da ćeš pretvoriti nešto tako vredno u najveće sranje.“

„Volim je“, odgovorio je Aksel.

I sam je bio iznenađen smirenošću u svom glasu.

„Mlada je, Aksele“, rekla mu je majka. „Da li ona zaista već zna šta želi u životu?“

„Nije dete“, odgovori Aksel. „Zaista zna šta želi. A i ja.“

„Ako se oženiš takvom, nisi dobrodošao kući“, odlučio je otac.

Takvom.

Onom koju su nazivali *crnčugom*.

„Oženiću se kojom god ja jebeno hoću“, odgovorio je Aksel i napustio svoj dom iz detinjstva.

Zauvek, ispostaviće se.

Kasnije je shvatio da je bio lakoveran.

Nije mogao ni da zamisli da će toliko ljudi imati stavove o svakom njihovom izboru.

Ni jedno ni drugo nije moglo, ali Deniz je bila bolje pripremljena, uprkos tome što je bila mlađa. Celog života živela je kao Afroamerikanka, a

* Amiotrofična lateralna skleroza. (Prim. prev.)

to je iskustvo koje Aksel nikada nije stekao, niti je ikada bio ni blizu razumevanja šta to znači.

Jedino što je Aksel video bila je neverovatno lepa žena sa oštrim umom, od koje su mu klecala kolena i sa kojom je mogao besкраjno da razgovara. Šta bi više od toga mogao da poželi?

Aksel se nakašljao suvo i polako prišao prozoru. Zar stara sećanja mogu da bole i nakon toliko godina?

Kolena su mu krckala kada bi se kretao. Trebalo je da bude zahvalan što mu je telo nekako zvučalo kao orkestar, inače bi ga tišina još više ugnjetavala.

Ni u jednoj od okolnih kuća nije bilo svetla. Polako ali sigurno, Akselov deo rta napuštali su stalni meštani. Ostali su samo Mari Tinel, koja je živela preko puta, i on.

Akselu nije smetala tišina koja je nastupila kada su kuće ostale prazne. Naprotiv – ljudi su bili vrlo radoznali. Naravno, bilo je izuzetaka. Relativno skoro doseljeni Stokholmac, Avgust Strindberg, bio je jedan. Gledao je svoja posla i nije ga preterano zanimalo čime se drugi bave.

Deniz bi mu se dopala, pomislio je Aksel u više navrata.

Ali to ime.

Avgust Strindberg.

O čemu li su njegovi roditelji razmišljali kada su svom sinu dali takvo ime?

Aksel se naslonio na potprozorsku dasku dok je posmatrao senke noći. Mnogo toga je radio u poslednjih nekoliko dana i nedelja. Čistio je i pospremao na način na koji to nije činio godinama.

Onda se pojavio Strindberg.

Vodio je prodavnicu polovne robe i verovatno bi imao koristi od pojedinih stvari koje Aksel nije odlučio niti da zadrži, niti da odveze na deponiju.

Aksel se dodirnu po ramenima. I ona su bila uposlena. Nosio je teško, a to nije bilo dobro. Zamarao bi se i gubio koncentraciju. Što bi više pakovao i raspoređivao, to je više stvari trebalo da odloži sa strane. Kartonske kutije bile su manje nego što bi on želeo. Bilo ih je previše, bilo ih je gotovo nemoguće razlikovati. Većinu je ostavio u podrum i tamo bi mogle da ostanu do njegove smrti.

Ali za dve kutije imao je druge planove.

Jednu bi dobio Strindberg, a druga je morala da nestane. Avgust se ponudio da dođe i uzme kutiju koja je bila za prodavnicu, ali Akselu taj predlog nije zvučao prijatno. Šta ako bi Avgust počeo da zapitkuje o njegovom

velikom pospremanju. Čak bi i obzirnog čoveka poput Avgusta moglo da zaintrigira i manje. Stoga je Aksel odneo kutiju njemu, ali on tada, naravno, nije bio kod kuće. Akselu je prenošenje stvari do prodavnice u Kungshamnu delovalo nepotrebno komplikovano. Naposljetku je odlučio da kutiju ostavi u kapeli Hoveneseta i Avgustu javi da ga tamo čeka.

Aksel je morao da smisli nešto i za drugu kutiju. Bio je prilično zadovoljan planom koji je skovao. Nikada ne bi pomislio da je on neko ko može da učini da stvari nestanu.

Krivica i tajne učinile su da se njegov smisao za red rasplamsa. Uprkos svim knjigama koje je pročitao i svim opširnim pismima koje je napisao tokom godina, nije umeo rečima da opiše kroz šta prolazi.

Progutao je knedlu.

Hoveneset je bio idila, drugačije se nije ni moglo tvrditi, ali neprijatnosti su povremeno narušavale spokoj. A takvih je još bilo na putu – ali samo je Aksel to znao.

Čekao je i čekao. Trebalo bi da se dogodi svakog trenutka. Niko ne bi bio povređen – u to je bio uveren. Ali je ipak hteo da završi s tim.

Usta su mu bila suva, a telo kruto – ali mu je vid bio izoštren.

Aksel je teško disao. Kao da je samo iščekivao da ga sve tajne sustignu. Barem je poštdeo Deniz većine sranja. To je bila mala, ali važna uteha u takvim okolnostima.

Aksel samo što nije otišao od prozora, kada se iz senke napolju pojavi nekakva figura. On se namršti i nagnu bliže ka prozoru. Kao da bi uopšte bolje video.

Figura se polako kretala napred.

Vukla se ulicom, a bila je prilično sitna, ili barem niska.

Nije ti ni nakraj pameti, pomisli Aksel, da ja stojim ovde i da te posmatram.

Pod u spavaćoj sobi škripao je pod njegovim stopalima. Bio je strpljiv – znao je da ima razloga da bude oprezan.

Figura na ulici zastade. Akselu se koncentracija još više izoštri. Oduvek je voleo poglede sa oba prozora njihove spavaće sobe. Jedan je gledao na ribarske barake i vodu oko njih. A prozor na kojem je sada stajao gledao je na put.

Nije mogao da vidi ko je prilika na ulici.

Mogao je biti neko sa lošim namerama, a mogao je biti i neko ko je izašao na trening. Ali nije verovao da je ovo drugo. Takav bi trenirao (ali retko usred noći), a to ova osoba nikako nije radila.

Zatim je figuru sakrila naredna senka, a onda je nestala.

Čudno.

Nešto ga je uznemirilo.

Zvuk iz dvorišta.

Zatim usporeno škripanje koje mu je ubrzavalo puls. Ulazna vrata. Neko je otvorio ili zatvorio ulazna vrata.

Da nisam zaboravio da zaključam? Pomisli Aksel.

To se dešavalo ranije, ali vrlo retko. Prošli su dani kada su Deniz i on bez imalo brige spavali sa otključanim ulaznim vratima.

Ako vrata nisu bila zaključana, mogla su da se otvore i zalupe na vetru.

Ali vetar nije duvao.

Aksel poseže za mobilnim telefonom. Ekran je bio crn, a telefon prazan.

Sranje, pomisli.

Nikako nije razumeo te moderne telefone. Radili su na baterije i morali su stalno da se pune. Aksel baci telefon na krevet. Srećom, i dalje je imao fiksni telefon. Mnogi su ih se rešili i potpuno usmerili na mobilni, ali ne i Aksel. Svako sa imalo mozga shvatao je da ne treba tako.

Obuo je papuče. Fiksni telefon bio je u radnoj sobi, samo nekoliko metara dalje.

Naredni zvuk naveo ga je da poželi da mu je mobilni telefon napunjen. Škripa koju je proizvodio drveni pod kada bi neko hodao po njemu.

Nije bio sam u kući.

Sranje.

Ali Aksel je i dalje bio u prednosti. Njegov gost nije znao da je budan, da je čuo da neko dolazi.

Aksel je mogao brzo da stigne do radne sobe i pozove pomoć. Ali nije mogao da se pomeri a da ne proizvede zvuk. Nikako. A ne bi mogao ni da zaključa vrata kada bi i otišao tamo.

Koraci su se sada približavali, odlučno se krećući po podu u prizemlju.

Zatim je čuo zvuk nekoga kako se penje uz stepenice.

To je presudilo.

Aksel nije razmišljao o tome šta radi, delovao je instinktivno i krenuo ka radnoj sobi. Brzo, brzo.

Zastade na pola puta.

U kući je bilo potpuno tiho. Nije bilo koraka na stepenicama, niti zvuka bega iz straha da će biti otkriven.

Aksel je stajao miran kao bubica.

Da li je toliko omatorio da umišlja?

Eto, pomisli Aksel. Ovo je početak kraja. Postao sam paranoičan. Kakva tuga i sramota.

Zatim je polako otišao do stepenica i pogledao dole.

Pet meseci.

Kuda je proletelo vreme?

Avgust Strindberg ležao je na leđima u krevetu, zatvorenih očiju. Nije mogao da zaspi. Soba je bila mračna kao pogrebna komora, a hladna kao unutrašnjost frižidera.

Nije on tako želeo – već Marija.

Njegova devojka.

Ona koja je sada spavala sa glavom na njegovim grudima. Svaki put kada bi izdahnula, zagolicalo bi ga. Bio je to divan osećaj.

Pet meseci.

Vreme je proticalo tako brzo, a istovremeno i tako sporo.

Još samo mesec dana do polugodišnjice. Tako su se izražavali njegovi novi prijatelji i komšije. Blži mu se godišnjica. Smatrali su da ima šta da proslavi, da treba da napravi veselje.

„Nikad ne bismo rekli da bi ostao ovde“, govorili bi ljudi. „Ne nakon svega što se dogodilo.“

Sve što se dogodilo.

Avgust je izbegavao da razmišlja o onome što te reči sadrže. Preselio se na zapadnu obalu da bi otpočeo novi život. Nakon što je proveo skoro čitav život u Stokholmu, rešio je da počne iznova negde drugde. Stoga je napustio posao menadžera kapitala i otvorio prodavnicu u staroj zgradi pogrebnog preduzeća u Kungshamnu, tri kilometra od Hoveneseta. Prodavnicu koja se zvala *Strindbergova prodavnica polovne robe* i koja je pomagala stvarima i robi, zalutaloj poput njega, da pronađu dom.

Njegov najbolji prijatelj Henrik, koji je i dalje živio u Stokholmu, drugačije je gledao na Avgustovo preseljenje. Nije mu se dopadalo to što je Avgust izbegavao da priča o svojim prvim danima na zapadnoj obali.

„Podsetiću te“, govorio bi mu. „Odselio si se iz kraljevske prestonice jer si želeo da vidiš i radiš nešto novo. A onda si uspeo da se useliš u kuću u kojoj je neko ubijen, i da u isto vreme otvoriš prodavnicu u zgradi u kojoj si ubrzo našao dva leša. Dva plus jedan jednako je – tri. *Troje mrtvih*. Pa

si ipak ostao tu. Ako te Marija ostavi, mogao bi sve to sranje da sročiš u savršen oglas za upoznavanje: *Slobodan, kulinarski i knjiški moljac, ravnodušan prema smrti, traži...*“

Avgust se osmehnu u mraku.

Samo je Henrik mogao da se našali o užasnim događajima. Štaviše, nije skroz pogrešio kada je Avgusta opisao kao kulinarskog i knjiškog moljca. Čak mu se taj opis na mnogo načina i dopadao. Jer Avgust je voleo da čita, a voleo je i da peče kolače. A nikada nije više čitao i pekao nego nakon što se preselio na zapadnu obalu.

S druge strane, težio je da ispravlja Henrika u jednom: on zapravo nije ostao u kući koju je iznajmio kada se preselio u Hoveneset. Kuću, koja se nalazila u Kerleksvegenu i koju su nazivali *Hladnjača*, Avgust nikada nije smatrao pravim domom, a još manje kada je saznao šta se tamo dogodilo. Mlada žena je ubijena i raskomadana, te pronađena u zamrzivaču u podrumu.

Avgust je sada živeo u kući koju je kupio i u koju se uselio nedelju dana pre Badnje večeri.

Sopstvena kuća u Kerleksvegenu.

Najlepša adresa na svetu.*

Avgust je bio očaran tom kućom i lokacijom. Kuća je bila preko sto godina stara, a prethodni vlasnik je čuvao i održavao svoj dom sa velikom pažnjom. Bila je to drvena kuća, ofarbana u belo i lepo ukrašena zelenim rezbarijama. Plac je, kao i većina na rtu, bio prilično mali, ali je ipak imao i veliki popločani deo dvorišta koje je obasjavalo večernje sunce, kao i veliku verandu sa pogledom na more. A jedna od bočnih strana kuće imala je mali balkon. Sa njega se pružao još lepši pogled nego sa verande. Čim bi stiglo proleće i toplije vreme, Avgust i Marija počeli bi da doručkuju i večeraju na otvorenom.

Ovo će biti najbolje proleće i leto nakon dužeg vremena, pomisli Avgust.

Otvorio je oči i čekao da se priviknu na mrak. Trepnuo je i pogledao u plafon. Spavaća soba bila je potkrovlje sa kosim nagibom sa obe strane. Zidovi su bili obloženi tapetama sa diskretnim šarama, a na podu su bile dve krpice koje je Avgust dobio kao božićni poklon od Marije. Cela kuća imala je daščane podove još od izgradnje, a jedino mesto gde je bio u iskušenju da ga ukloni bio je hodnik, gde bi voleo da stavi pločice.

* Kärleksvägen (šv.): Ulica ljubavi. (Prim. prev.)

Ali sve odluke te vrste su mogle da sačekaju. Nije previše žurio sa renoviranjem – prvo je hteo da se useli kako dolikuje. U jednoj od prostorija na prvom spratu još su stajale neke neotvorene kutije za selidbu i tamo bi mogle i da ostanu još neko vreme. Najvažnije mu je bilo da sredi kuhinju, spavaću sobu, kupatilo i dnevni boravak. Sem toga, ostalo je malo posla oko kuće.

Što je bilo dobro, jer su radovi na prodavnici u Kungshamnu još trajali. Barem je tamo dobio pravi vetar u leđa.

„Tvoj život je skoro kao film“, rekao je Henrik kada je video Avgustovu novu kuću. „Smrt, knjige i starudija u blaženoj mešavini. A sada – iznenada – mala, šarmanтна Vila Vilekula za odrasle. Horror film sa tragikomičnim elementima, tako nekako.“

„Zaboravio si ljubav“, odgovori Avgust.

Jer nakon leševa pojavila se, hvala bogu, romansa.

Marija.

Ona koja je spavala u hladnim sobama i telom pripijenim uz njegovo. Najlepša žena koju je Avgust ikada video.

Marija je bila policajka i volela je knjige.

Vozila je bicikl po svim vremenskim prilikama i nedavno je shvatila koliko uživa u uzgajanju cveća.

Kada bi kuvala, uvek bi našla recept sa mnogo belog luka i limuna. A kada bi se Avgust igrao poslastičara, zagrlila bi ga s leđa i šaputala mu da je divan.

Sem toga, bila je mudra, jaka, empatična, uzbuđljiva. I krhka. Život ju je takvom obeležio, a Avgust je bio siguran da će je život kojim sada, makar delimično, živi sa njim – zacementirati.

Oprezno se protegnuo. Sati je bilo nešto posle jedan.

Marija će se uskoro probuditi i otići kući. Bez obzira na to koliko bi čvrsto spavala nakon što bi vodili ljubav – uvek bi se probudila samo nekoliko sati kasnije. I čim bi se probudila, napustila bi ga.

Kada bi otišla, bilo je prazno i hladno, kao da nikada nije ni bila tu. Bio je mrak i kada bi došla, i kada bi otišla.

Rekla je da ne sme da se odvija prebrzo, da joj je potrebno više vremena. Odgovorio joj je da razume. Sa druge strane, Avgust je bio pomalo frustriran. Nikada nije razumeo pravila, principe i trikove u vezama, a sada je došlo vreme da mora pokušati da ih nauči.

Zašto je za Mariju bilo toliko važno da ga napusti usred noći?

Zašto nije želela da je komšije vide kako dolazi i odlazi?

Jedini koji su znali za vezu bili su Henrik i Marijin kolega Rej-Rej. Avgust je polako okrenuo glavu. Njen dah bio je ujednačen i miran, skoro otežan.

Morala je da se odmori.

Ova koju je tako dugo saletao.

Ali ne zadugo, pomisli Avgust. *Uskoro će i tome doći kraj.*

I možda će tada njihov zajednički život ozbiljno otpočeti.

Zatvorio je oči.

Trebalo bi da odspava nekoliko sati da bi se odmorio za sutradan. Kalendar mu je bio pun uzbudljivih susreta sa novim mušterijama u narednim danima. Neki bi mu svraćali u prodavnicu, a neke bi posećivao kod kuće.

Marija se promeškolji u snu.

„Zagrlj me“, promrmlja.

Avgust je privuče bliže uz sebe, pripijajući se uz nju.

Volim te, pomislio je.

Još to nije izgovorio, ali uskoro više neće moći da se suzdržava. Nažalost, pogrešio je što je to rekao Henriku.

Njegov prijatelj bio je preneražen. „Prerano je da to kažeš“, rekao je. „Zajedno ste tek tri meseca. Moraš da sačekaš još barem tri.“

„Zašto?“, upita ga Avgust.

„Jer će pomisliti da si lud i očajan, a to ne želiš, zar ne?“

Ni Avgust nije znao zašto je Henriku rekao nešto tako privatno. Zažalio je, jer je Henrikova zamerka postala misao koje se nije mogao otarasiti, uprkos tome što je bio potpuno uveren da su tri meseca zaljublivanja i više nego dovoljna. Postavljalo se pitanje: šta je još Henrik smatrao da je potrebno? Avgust i Marija bili su par već otprilike sto dana, a to vreme su posvetili večerama, ispijanju vina i ludački dobrom seksu.

Ovo poslednje je, nažalost, takođe rekao Henriku.

Tada je slušalica na telefonu potpuno utihnula.

„Koje sranje“, odgovorio je Henrik. „Sad ćemo te još teže vratiti kući u Stokholm.“

Avgustu je smetalo to što mu još nije uputila te čarobne reči, jer mu je, uostalom, bilo četrdeset pet godina. Tada čovek zna koga voli.

„Ostani ovde noćas“, šapnuo je Mariji. „Celu noć.“

Odmahnula je glavom.

Onda je ponovo zaspala.

Očigledno joj to nikada nije bilo važno. Čak i kada bi zaspala u njegovom naručju, nakon nekog vremena bi se probudila i otišla kući. U stan u Fišetongenu u Kungshamnu, koji je Avgust posetio samo nekoliko puta, jer je ona radije želela da se viđaju kod njega.

Avgust joj poljubi glavu i udahnu miris njene kose.

Šampon i slani vetar.

Ti mirisi su ga smirivali. I sa tim osećanjem je zaspao.

I probudio se. Neko je zalupao na vrata. Jako i agresivno.

Avgust se pridiže u krevetu. Činilo mu se kao da je tek bio zaspao.

Primetio je dve stvari.

Prvo – Marija je otišla.

Drugo – još je bila noć.

Tada je čuo nekoga kako viče na ulici.

„Požar! Požar u vašoj baraci!“

Kolekcija lutaka nalazila se u dnevnom boravku. Bilo ih je dvanaest komada i stajale su u vitrini. Sve lutke bile su devojčice ili žene. Sve su nosile haljinice. Ručno šivene, unikatne. Heklana čipka bila je na krag-nama, a na pojedinima i ručno pletene jaknice. Cipelice su bile od kože, a hulahopke od svile.

Kolekcija lutaka pripadala je majci Ole Tinela i bila je nasledstvo od njegove bake.

Oli se nije dopadala.

A ni majci.

Ipak, nije joj se dalo da baci lutke. Ola nije razumeo zbog čega. Baka baš i ne bi saznala da ih se otarasila.

Ola je sedeo u kuhinji i pio kafu. Sa svog mesta za kuhinjskim stolom posmatrao je dnevni boravak, odakle su lutke zverale iz vitrine. Nijedno neprijateljsko lice dokle god je pogled sezao, ali previše ukočenih osmeha.

Bilo je u najmanju ruku neprijatno.

„Ola?“

Majčin glas bio je promukli šapat, pa je ipak presekao noćnu tišinu poput vriska.

„Dolazim.“

Pohitao je kroz kuću.

Majčina spavaća soba je zapravo bila na drugom spratu, ali je u posljednje vreme spavala na gostinskom krevetu u svojoj radnoj sobi, kako bi izbegavala stepenice.

Uputila mu je zabrinut pogled kada je ušao kod nje.

„Imaš li bolove?“, upitao ju je.

Ona klimnu glavom.

„Doneću tablete.“

Ola je otišao u kupatilo i istisnuo dva komada iz blistera.

Sve se tako brzo promenilo.

U oktobru su saznali da je majka bolesna. Ola je bio sa njom kod lekara kada im je rečeno.

„Nažalost, Mari“, rekao je lekar, „ovo se crni kao noć.“

Crni se kao noć.

To lekar kaže samo kada dobro poznaje svog pacijenta, te tako i lekar koji je decenijama imao Mari za pacijentkinju.

Ola je sedeo zapanjen. Kada je počeo da se buni za izbor reči i prognozu, majka mu je rekla:

„Zamolila sam lekare da budu što iskreniji. Stoga, pustimo ga da završi.“

Mari je dobila rak. Tumora je bilo svuda. Biće sve gore i brzo će se završiti.

„Reč je o mesecima, ne o godinama“, rekao je lekar.

„Jasno“, odgovori Mari. „Mada, dobro je znati zbog čega mi je ovako loše.“

Ola je zurio u nju.

Je l' ona pri sebi?

To je nešto najgore što čovek može čuti.

A onda je postalo čak i gore.

Olina sestra Patrisija naumila je da se preseli iz Geteborga u Kungshamn.

„Da bih mogla da pomognem oko brige o mami“, rekla je.

Ola nije verovao svojim ušima. Patrisija nikada nije bila u stanju da se stara ni o sebi, ni o svojoj deci. Situaciji ne bi nimalo pomoglo da ispiše decu usred školske godine i preseli se u mesto u kojem nikada ranije nije živela.

„Zar moraš uvek tako da dramiš?“, rekla je Patrisija kada ju je Ola pitao da li je dobro razmislila o svemu. „Kungshamn je maltene Hoveneset. I valjda sam tu odrasla, kao i ti.“

Zatim se nasmejala svojim promuklim pušačkim smehom i prekinula poziv.

Dve nedelje kasnije se doselila.

Iznajmila je stan u Kungshamnu i zaposlila se u Hotelu *Hafsbad* u Sme-genu. Kako se ovo drugo dogodilo – da se zaposli kao hostesa za konferen-cije – bilo je van granica Olinog shvatanja, ali postojale su druge, hitnije stvari na koje je trebalo da se usredsrede.

„A deca?“, upita Ola.

„Rešavam jedno po jedno“, odgovori Patrisija. „Pozabaviću se školom i vrtićem sledeće nedelje.“

Ola se uspaničio i pozabavio se time umesto nje.

Tako je bilo celog njegovog života. Patrisija bi imala neku čudnu ili is-hitrenu ideju, a onda bi Ola morao da počisti za njom.

Naljutio se pri samoj pomisli na to.

Sa tabletama u jednoj ruci i čašom vode u drugoj, vratio se majci.

„Evo.“

Ona zahvalno uze to što joj je doneo.

„Hvala“, rekla je. „Osećam se suludo što te zovem i tražim ti da dođeš ovamo usred noći.“

„U redu je.“

„Ali imaš posao kojem moraš da se posvetiš. Ljudi ne umeju sami da očiste svoje dimnjake.“

Ola se osmehnu.

„Ne, ali mnogi pokušavaju.“

Majka uzvratila osmeh.

„Sledeći put ću zvati Patrisiju“, rekla je.

„Ne!“, odgovori Ola, zvučeći grublje nego što je nameravao. „Obećaj mi da nećeš, mama.“

Majka je delovala setno.

„Ne sudi joj tako oštro“, rekla je. „Čini najbolje što može.“

Ola uzdahnu.

Sati je bilo nešto posle tri, a sa majkom je bio već skoro ceo sat. Uprkos činjenici da je imala i palijativnu negu i sigurnosni alarm, ipak bi radije pozvala Olu, ali to neće funkcionisati na duže staze. Moraće da počne bo-lje da sarađuje sa ljudima van porodice. Nije želela da bude u bolnici. Bila je sasvim jasna u vezi sa tim, a Ola je razumeo i zbog čega. Njeni dani su i dalje proticali prilično dobro. Izdržala bi da ostane budna i gleda TV, ili čita knjige, ponekad čak i da počisti. I svaki put kada bi Ola došao, pronašla bi neki novi predmet koji bi želela da mu pokloni.

Majka je ponovo legla.

„Znaš“, rekla je, „razmišljala sam o bakinoj staroj kolekciji lutaka.“

Ola zadrhta.

Nije valjda htela *to* da mu pokloni?

„Ne boj se“, dodala je. „Razmišljala sam da pitam Avgusta Strindberga da li misli da bih mogla da je prodam. Zamolila sam ga da dođe i pogleda neke stvari.“

Ola odahnu.

„Odličan predlog da se Avgustu poklone lutke“, reče. „Baš super.“

„Ništa ne obećavam“, odgovori Mari. „Ali to mi je ideja.“

„Drži se nje“, reče Ola. „I vrati se na spavanje sada. Otići ću uskoro, ali zovi me ako ti nešto treba.“

Zatvorio je vrata radne sobe i vratio se u kuhinju. Istog trenutka začu glasove sa ulice. Pojaviše se niotkuda i prekinuše tišinu. Ljutiti i glasni, potpuno nesvesni da je duboka noć i da mogu da probude narod. Kuća njegove majke bila je akustična, kao i mnoge na rtu, ali bi ove glasove svakako čuo.

Ola pogleda ka ulici. Nikoga nije video, ali su se glasovi hitro približavali. U kući preko puta, u kojoj je živio Aksel Enbom, bio je mrak, pa on nije mogao biti jedan od onih koji su pravili buku.

Glasovi su postajali sve jači i prvo se pojaviše siluete, a zatim i ljudi. Gunar Vide, vođa Udruženja komšija Hoveneseta, prošao je hitrim koracima sa još jednom osobom.

Strindberg. Avgust Strindberg.

Olino srce otkuca duplo.

Nesto se spremalo. Gunar Vide je pričao te pričao. Ola ga je poznavao ceo život i znao je da voli da potpiruje vatru. Ukoliko bi mu se ukazala prilika da se naljuti, ugrabio bi je. Ali onda je Ola spazio izraz Avgustovog lica pod jednom od uličnih svetiljki. Zatvoren i zgrčen, daleko od otvorenog i harmoničnog, kakav bi uglavnom bio. A onda je usledio nemir.

Gunar je gestikulirao i brbljao, dok je Stokholmac slušao. Obojica su bili visoki, ali Avgust je bio viši. Dah je isparavao iz Gunarovih usta kada bi govorio, dok je pružao korak po snegom prekrivenoj ulici.

„Sreća u nesreći je što sam primetio“, reče užurbanim glasom. „Sada bar imamo priliku da se potrudimo da se požar ne proširi. I gde je, kog đavola, ta vatrogasna služba?“

Vatrogasna služba?

Ola otvori prozor da pita šta se dogodilo, ali su Gunar i Avgust već otišli. Hladan vazduh uvukao se u kuću. Vazduh sa oštrim mirisom dima.

Ola se skameni.

Gde je izbio požar?

Gunar i Avgust brzo su otišli do Akselove kuće.

Ola je posmatrao Gunara kako se penje uz stepenice i kuca na vrata.

„Aksele, jesi li kod kuće?“

Koristio je svoj najuporniji glas. Nije bio toliko uznemiren otkako se borio da Hoveneset dobije svoj poštanski broj.

Avgust je tapkao u mestu. Verovatno je pokušavao da se zagreje na hladnoći.

Ola zatvori prozor i pođe prema vratima. Možda bi mogao da im pomogne. Aksel očigledno nije imao nameru da gostima otvori vrata.

Miris dima zadržavao se u kući.

„Ola?“

On otvori vrata radne sobe.

„Šta se dešava?“

I majka je, naravno, čula Gunarov uznemireni glas.

„Negde je izbio požar, izaći ću da proverim.“

Majka preblede.

„Nije valjda kod Aksela?“

Ola odmahnu glavom.

„Nije“, odgovori.

„Ali zvuči kao da pokušavaju da dođu do njega.“

Delovala je uplašeno i uznemireno. I bunovno. Jake tablete bile su krivac za to.

„Izaći ću da proverim“, reče Ola.

Majka se borila sa očnim kapcima koji samo što nisu ponovo skliznuli. Kao kod veoma umornog deteta.

„Ola, nemoj praviti gluposti. Budi oprezan.“

Ola se upilji u majku.

„Gluposti?“, upita. „Na šta misliš?“

Odgovor nije dobio. Majka je zaspala.

Ola obu cipele i obuče jaknu. Čuo je Gunara kako snažno kuca na Akselova vrata.

Ola pogleda majku poslednji put pre odlaska.

„Ne brini“, šapnu. „Sigurno nema opasnosti.“